

व्याकरणशास्त्रीयपाठ्यक्रमः
शास्त्रिद्वितीयवर्षम् (चतुर्थसत्रार्द्धः)
चितस्वशास्त्रेतरविषयः (Minor)

पत्रसङ्ख्या	भागक्रमः	पाठ्यांशः – तिङन्तपरिचयः ।	अर्जिताङ्कः (क्रेडिट्)
GE-4 चतुर्थपत्रम्	1.	भ्वादिप्रक्रिया- भू सत्तायाम्, एध् वृद्धौ इति धात्वोः सूत्रसूत्रार्थपुरस्सररूपसिद्ध्यः । १० अङ्काः	1
		भू सत्तायाम्, एध् वृद्धौ, अर्च पूजायाम्, दुनदि समृद्धौ, क्षि क्षये, पा पाने, ग्लै हर्षक्षये, श्रु श्रवणे, गम्लु गतौ, द्युत दीप्तौ, वृत् वर्तने, दद दाने, श्रिञ् सेवायाम्, डुपचष् पाके, यज देवपूजा सङ्गतिकरणदानेषु, वह प्रापणे इति धातूनां दशसु लकारेषु कण्ठस्थीकरणम्, तेषां कर्तरि प्रयोगः, अथ च पञ्चसु लकारेषु (लट्, लोट्, लृट्, लङ्, विधिलिङ्) कर्मणि भावे यथायोग्यं प्रयोगः। ५ अङ्काः	
	2.	अदादिजुहोत्यादिदिवादिप्रक्रिया – अद भक्षणे, शीङ् स्वप्ने, हु दानादानयोः, डुदाब् दाने, दिवु क्रीडाविजिगीषा...ः, जनी प्रादुर्भावे इत्येतेषां धातूनां सूत्रसूत्रार्थपुरस्सररूपसिद्ध्यः । १० अङ्काः	1
	अद भक्षणे, शीङ् स्वप्ने, हु दानादानयोः, डुदाब् दाने, दिवु क्रीडाविजिगीषा...ः, जनी प्रादुर्भावे, हन हिंसागत्योः, या प्रापणे, पा रक्षणे, विद ज्ञाने, अस् भुवि, इङ् अध्ययने, दुह प्रपूरणे, लिह आस्वादाने, ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि, जिभी भये, ओहाक् त्यागे, डुधाब् धारणपोषणयोः, नृती गात्रविक्षेपे, , णश अदर्शने, डीङ् विहायसा गतौ, विद सत्तायाम्, युध् सम्प्रहारे इति धातूनां दशसु लकारेषु कण्ठस्थीकरणम्, तेषां कर्तरि प्रयोगः, अथ च पञ्चसु लकारेषु (लट्, लोट्, लृट्, लङ्, विधिलिङ्) कर्मणि भावे यथायोग्यं प्रयोगः। ५ अङ्काः		

[Signature] 23/11/24 5

[Signature]
23/11/24

	3.	स्वादितुदादिरुधादिप्रक्रिया - षुञ् अभिषवे , तुद व्यथने , रुधिर् आवरणे , इत्येतेषां धातूनां सूत्रसूत्रार्थपुरस्सररूपसिद्धयः । १० अङ्काः	1
		षुञ् अभिषवे , तुद व्यथने , रुधिर् आवरणे , चिञ् चयने , मिल सङ्गमे , षिच क्षरणे , इषु इच्छायाम् , विश प्रवेशने , प्रच्छ ज्ञीप्सायाम् इति धातूनां दशसु लकारेषु कण्ठस्थीकरणम् , तेषां कर्तरि प्रयोगः, अथ च पञ्चसु लकारेषु (लट्, लोट्, लृट्, लङ्, विधिलिङ्) कर्मणि भावे यथायोग्यं प्रयोगः। ५ अङ्काः	
	4.	तनादिक्र्यादिचुरादिप्रक्रिया - तनु विस्तारे , डुक्रीञ् द्रव्यविनिमये , चुर स्तेये , इत्येतेषां धातूनां इत्येतेषां धातूनां सूत्रसूत्रार्थपुरस्सररूपसिद्धयः । १० अङ्काः	1
		तनु विस्तारे , डुक्रीञ् द्रव्यविनिमये , चुर स्तेये , डुकृञ् करणे , लूञ् छेदने , ग्रह उपादाने , ज्ञा अवबोधने , कथ वाक्यप्रबन्धे, गण सङ्ख्याने इति धातूनां दशसु लकारेषु कण्ठस्थीकरणम्, तेषां कर्तरि प्रयोगः, अथ च पञ्चसु लकारेषु (लट्, लोट्, लृट्, लङ्, विधिलिङ्) कर्मणि भावे यथायोग्यं प्रयोगः। ५ अङ्काः	
		आहत्य	4

सन्दर्भग्रन्थः – लघुसिद्धान्तकौमुदी ।

सहायकग्रन्थाः –

ख.1. गीता प्रेस , गोरखपुर ।

ख.2. भैमी व्याख्या , भैमी प्रकाशन , 537, लाजपतराय मार्केट , दिल्ली ।

ख.3. चन्द्रकला व्याख्या, जगदीश संस्कृत पुस्तकालय , जयपुर । लेखक - प्रो. अर्जुनलाल चौधरी ।

ख.4. With An English Version , Commentry by James R. Ballantyne . L.L.D E.J. Lazarus & co , At
The Medical hall press , Benaras .

टिप्पणी – तत्तत्क्षेत्रीयभाषायां प्रामाणिक्याः व्याख्यायाः अपि अत्र साहाय्यं ग्रहीतुं शक्यते ।

ख.4. सिद्धान्त कौमुदी – पुष्पा दीक्षित , सतिभा प्रकाशन , दिल्ली ।

अर्जुनलाल चौधरी
23/12/24